

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 23/2011 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tasavallan presidentin kansliasta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 1 päivänä marraskuuta 2011 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi tasavallan presidentin kansliasta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 91/2011 vp) valmistelevalle hallintovaliokunnalle, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- erityisasiantuntija Valtteri Nieminen, valtioneuvoston kanslia
- kansliapäällikkö Päivi Kairamo-Hella, tasavallan presidentin kanslia
- professori Mikael Hidén
- professori Olli Mäenpää
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tasavallan presidentin kansliasta. Lailla kumotaan nykyinen tasavallan presidentin kansliasta annettu laki. Samalla muutetaan tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annettua lakia ja työtuoimioistumista annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan tasavallan presidentin kanslian virkamiehiä koskevia säännöksiä uudistettavaksi valtion virkamieslaissa tapahtuneet muutokset huomioon ottavalla tavalla. Samalla tarkennetaan palvelussuhteen ehtojen määräytymistä, työrauhaa ja työriitoja koskevia säännöksiä.

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi entisille tasavallan presidenteille tarjottavien palveluiden tuottamista koskevaa lainsäädäntöä muuttamalla tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annettua lakia. Laissa tarkennetaan eläkkeelle siirtyneiden presidenttien palveluiden tuottamista koskevia periaatteita.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012 samanaikaisesti perustuslain muuttamisesta annetun lain kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Hallituksen esitys sisältää ehdotuksen tasavallan presidentin kansliaa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseksi. Näistä päälakiehdotuksella eli 1. lakiehdotuksella on kosketuskohтия perustuslain 6 §:ssä turvattuun yhdenvertaisuuteen, 7 §:ssä taattuun henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, 10 §:n mukaiseen yksityiselämän suojaan sekä 13 §:ssä turvattuun yhdistymisvapauteen. Ehdotusta voidaan pitää ongelmallisempänä perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan kannalta, koska 1. lakiehdotus sisältää useita muutoksenhakukieltoja.

1. lakiehdotuksen suhde perustuslain 21 §:ään

Ensimmäisen lakiehdotuksen 65 §:n 1 momentin mukaan päätökseen, jolla tasavallan presidentti on ratkaissut nimittämäänsä virkamiehestä koskevan asian, ei saa hakea muutosta valittamalla. Lakiehdotuksen 4 §:n perusteella presidentti päättää muun muassa nimittämänsä virkamiehen irtisanomisesta, siirtämisestä, varoituksen antamisesta, virantoimituksesta pidättämisestä, virantoimituksesta pidättämisen voimassa pitämisestä ja virkasuhteen purkamisesta. Kaikki nämä päätökset ovat luonteeltaan sellaisia, joissa on kysymys sisällöllisesti yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskevista päätöksistä perustuslain 21 §:n 1 momentin tarkoittamassa mielessä. Yksilöllä on näissä tapauksissa aito oikeusturvaintressi, ja perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaisena lähtökohtana tulisi olla oikeus saattaa tällainen päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslakivaliokunta on hyväksynyt vähäisiä rajoituksia oikeuteen saada yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että jo perusoikeusuudistusta valmisteltaessa katsottiin voitavan säätää vähäisiä poikkeuk-

sia näistä oikeusturvatakeista (ks. HE 309/1993 vp, s. 74/II). Ottaen huomioon sen, että nyt kyseessä olevat henkilöt ovat erityislaatuisissa asiantuntijatehtävissä ja että heidän virkasuhteensa rakentuu olennaisesti keskinäiseen luottamukseen heidän toimeksiantajansa kanssa samoin kuin toimeksiantajan valtiollisen aseman, valiokunta ei pidä tällaista valituskieltoa tässä yhteydessä valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena.

Asiakirjajulkisuus

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Tasavallan presidentin ja kanslian asiakirjojen julkisuus määräytyy 1. lakiehdotuksen 83 §:n mukaan julkisuuslain perusteella. Ehdotus ei ole tältä kannalta ongelmallinen. Tasavallan presidentin tekemään presidentin asiakirjan julkisuutta koskevaan päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla. Käytännössä presidentintoimen hoitamiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta päätettäisiin yleensä muissa viranomaisissa, kuten ulkoasiainministeriössä, puolustusministeriössä tai pääesikunnassa, taikka päätöksen tekisi presidentin kansliassa kansliapäällikkö. Presidentin päätökset asiakirjojen julkisuudesta rajautuisivat siten melko vähäisiksi. Valiokunta katsookin, ettei tällainen vähäinen poikkeus muutoksenhaku-oikeudesta — ottaen myös huomioon tasavallan presidentin valtiollisen aseman ja presidentintoimen hoitamisen asettamat vaatimukset — ole perustuslain 21 §:n kannalta ongelmallinen.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Johannes Koskinen /sd	Anna Kontula /vas
vpj.	Outi Mäkelä /kok	Jukka Kopra /kok
jäs.	Sauli Ahvenjärvi /kd	Markus Lohi /kesk
	Tuija Brax /vihr	Elisabeth Naucclér /r
	Maarit Feldt-Ranta /sd	Tom Packalén /ps
	Ilkka Kantola /sd	Vesa-Matti Saarakkala /ps
	Pia Kauma /kok	Tapani Töllli /kesk (osittain).
	Kimmo Kivelä /ps	

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Risto Eerola
valiokuntaneuvos Tuula Majuri.